

Verslag van de 49e vergadering van de Klankbordgroep Gebruikers Natuurterreinen Goois Natuurreservaat op dinsdag 4 februari 2020, aanvang 19.30 uur ten kantore van het GNR

Aanwezig zijn:

- de heer J. de Boer (voorzitter)
  - mevrouw K. Kos (directeur-rentmeester GNR)
  - mevrouw C. Kersbergen (GNR, teamleider beleidsondersteuning en externe relaties)
  - mevrouw Y. Clement (IVN Gooi en Omstreken)
  - mevrouw M. van Unen (Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie)
  - de heer B. Bakker (Fietzersbond, Afdeling Naarden/Bussum/Huizen)
  - de heer C. Dekker (Stichting Behoud Gooise Heide)
  - de heer D. Jonkers (Vereniging van Vrienden van het Gooi)
  - de heer J. Loggen (Werkgroep Landschapsbeheer Nardinclant)
  - de heer R. Rense (Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken)
  - de heer F. Sikking (vertegenwoordiger Beheervrijwilligers GNR)
  - de heer P. Kampen (GNR, teamleider beheer)
  - mevrouw M. Evers (verslag)
-
- Afmeldingen/afwezig:
  - de heer J.P. Alsma (Sticht Gooise Wandelsport Bond)
  - de heer J. Huijsing (Gooise Atletiek Club)
  - de heer J. Koot (K.C. Gooi- en Eemland)
  - de heer O. Langendorff (Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland, Afdeling Naerdincklant)
  - de heer B. van Loo (Nederlandse Toer Fiets Unie)
  - de heer T. van Mens (KNNV Afdeling Gooi)
  - de heer J. Oude Elferink (Vereniging Leefmilieu Het Gooi, de Vechtstreek e.o.)

1. Opening en afwezigheidsmeldingen

De heer De Boer opent de vergadering en heet allen van harte welkom.

De heren Rense en Kampen wonen voor het eerst dit overleg bij. De heer Rense als vaste vertegenwoordiger van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken en de heer Kampen is onlangs gestart als teamleider beheer bij GNR.

De heer Rense stelt zich kort voor. Vanuit de Vogelwerkgroep volgt hij al geruime tijd de verslagen en stukken die behandeld worden in de klankbordgroep en heeft ook regelmatig input gegeven. Naast zijn werk voor de Vogelwerkgroep is de heer Rense ook betrokken bij GNR als beheervrijwilliger Hoorneboeg en het doen van inventarisaties in GNR gebieden. Voor zijn pensionering heeft de heer Rense voor diverse organisaties gewerkt op het gebied van milieu- en afvalproblematiek o.a. voor de Stichting Natuur en Milieu.

Hierna stelt de heer Kampen zich voor. De heer Kampen is onlangs gestart als teamleider beheer, met taken zowel buiten als binnen en juist ook de verbinding tussen buiten/binnen. Na zijn studie bos en natuurbeheer in Arnhem/Velp is de heer Kampen altijd in bos- en natuurbeheer werkzaam geweest. Veel in het buitenland o.a. in Latijns Amerika, maar ook in Macedonië en op de Balkan. Hij had daarbij vaak een schakelfunctie tussen lokale gebruikers, lokale bestuur en overkoepelende organisaties/politiek. Sinds anderhalf jaar is hij met zijn gezin terug in Nederland en heeft in de korte tijd die hij nu bij GNR werkt al veel interessante zaken gezien om zich voor in te zetten als teamleider beheer.

Alle overige aanwezigen stellen zich kort voor.

Hierna neemt de secretaris de afwezigheidsmeldingen door en stelt de voorzitter de agenda vast.

2. Evt. mededelingen en vragen/opmerkingen n.a.v. het verslag van de 48e vergadering d.d. 24 september 2019

N.a.v. vorig verslag:

Naar aanleiding van blz.3: onder 3. Mededelingen uit bestuur en organisatie,

Waar staat:

“Voor wat betreft de transitieperiode die begin 2019 is gestart, deze is vandaag met een personeelsdag afgerond.” moet gelezen worden:

“De periode die inging begin 2019, kort na het afronden van de transitieperiode, is vandaag met een personeelsdag afgerond.” (Notulist: alsnog gewijzigd in vorig verslag voor inzending aan bestuur GNR en publicatie).

Verder een aanvulling op het aantal fte en medewerkers:

Het aantal plaatsen voor medewerkers is nu 33 fte (full-time eenheden). Deze worden ingevuld door 37 personen, er werken een aantal mensen part-time. Er zijn 13 vrouwen en 24 mannen werkzaam bij GNR, de gemiddelde leeftijd is 49 jaar.

De heer Sikking vraagt of er een actueel overzicht met namen en contactgegevens beschikbaar is. Mevrouw Kersbergen antwoordt dat de website binnenkort wordt vernieuwd, daar komen de namen van relevante contactpersonen met foto. Contact met GNR kan altijd opgenomen worden via het algemene e-mailadres gooisnatuurreservaat@gnr.nl, waarna de mail aan de juiste persoon wordt doorgeleid.

Naar aanleiding van blz.5: onder Oriëntatie nieuw recreatie-meubilair en slagbomen

Er staan inmiddels een aantal objecten op proef, waaronder een slagboom. Ook kijkt GNR bij de aanschaf naar duurzaamheid in zowel productie als in het gebruik.

Mevrouw Van Unen merkt op dat bij het te paard passeren van de paal van een slagboom als er een bochtje moet worden gemaakt dit niet goed te doen is voor menbers. Zij adviseert om rekening te houden met voldoende ruimte voor menbers bij het plaatsen van nieuwe slagbomen en palen, zodat er geen latere aanpassingen hoeven worden gedaan. Zie ook Landgoed De Treek als voorbeeld. De heer Kampen noteert deze opmerking, eventueel zal er nog vervolcontact zijn over de benodigde details.

Naar aanleiding van blz.10: mevrouw Kos merkt op dat het maken en toezenden van de wekelijkse knipselkrant weer in ere is hersteld. De aanwezigen laten weten hier erg blij mee te zijn en zeggen hiervoor hartelijk dank. Mevrouw Kos zal de dank doorgeven aan mevrouw Van Hassel die de knipselkrant verzorgt.

Het verslag van 24 september 2019 was al vastgesteld na een schriftelijke ronde. Met dankzegging aan de secretaris sluit de voorzitter dit agendapunt af.

3. Mededelingen uit bestuur en organisatie, actualiteiten

De voorzitter geeft het woord aan mevrouw Kos.

- Uitleg over krantenartikelen over overleg tussen participanten Stichting GNR met Amsterdam en provincie NH over uittreding

Mevrouw Kos licht toe dat de participanten in gesprek zijn met Amsterdam en de Provincie NH. Als directeur/rentmeester wordt mevrouw Kos op de hoogte gehouden, maar zij speelt in het gesprek geen rol. Er zijn verschillende fases waarin de uittreding wordt opgeknapt, de

gespreksonderwerpen houden verband met de fase waarin het proces zich bevindt. Op dit moment is dat nog steeds de eerste fase over het vormgeven van de intentieovereenkomst. De heer Dekker vraagt hoe de situatie wordt als provincie en gemeente Amsterdam uit het GNR stappen. Dan blijven immers alleen de gemeenten over, die allemaal hun eigen directe belangen hebben, terwijl provincie en gemeente Amsterdam juist vertegenwoordigers zijn van belang op (enige) afstand.

Mevrouw Kos zegt dat in deze vraag verscholen ligt hoe de financiering dan wordt geregeld en ook wie zich dan nog sterk maakt om behoud van de natuur in het Gooi. Zij stipt aan dat de gemeente Amsterdam al enkele jaren niet meer actief de overleggen bijwoont, en dat de provincie sinds een jaar gestopt is met het bijwonen van overleggen. Zij licht toe dat zij regelmatig en met klem de deelnemende vertegenwoordigers van gemeenten erop wijst dat zij de GNR bestuurspet moeten hanteren tijdens overleg en besluitvorming over zaken onder de doelstelling van GNR. Dit blijft van belang, ook in de toekomst.

Voorzitter de heer De Boer memoreert dat namens de klankbordgroep al eens eerder een brief is geschreven met het gezamenlijke standpunt van de klankbordgroep. Indien nodig zouden we dat weer kunnen doen.

Mevrouw Kos is dankbaar voor dit aanbod en noteert het om eventueel op terug te komen.

- Uitleg over Geopark Heuvelrug-Gooi en Vecht; deelname in bestuur

De heer De Boer roept in herinnering dat de klankbordgroep hier voorafgaand aan het overleg op 16 februari 2016 een presentatie over heeft gehad.

Mevrouw Kos deelt mede dat de twee regionale Geopark stichtingen per 1 januari 2020 zijn gefuseerd. Unesco gaf aan dat beide te klein waren. Mevrouw Kos is gevraagd om in het bestuur zitting te nemen, zij overweegt dit en overlegt met bestuur GNR. Voor het Utrechts landschap neemt Saskia van Dockum zitting in het bestuur.

De heer De Boer voegt hieraan toe dat er heel veel speelt op het gebied van geologie, ondergrond enz. Het is erg mooi als krachten gebundeld worden.

Mevrouw Kos beaamt dit en benadrukt dat het mooie ook is dat het een burgerinitiatief is.

- Petitie Bomenkap: toelichting op stand van zaken Natuurverbinding Hoorneboeg

Mevrouw Kos: deze petitie is door 1 persoon gestart, echter bij de start van de petitie staan al een aantal onjuistheden in de tekst. Mevrouw Kos is geïnterviewd en bij de publicatie is heel veel van de informatie die zij daarbij gaf weggefallen en gemengd met beelden van bomenkap op Anna's Hoeve, wat in feite niets met GNR te maken heeft maar met de HOV aanleg door de provincie.

GNR staat nog steeds achter de doelen van het project Hoorneboeg. GNR beraadt zich op een goede communicatieboodschap. Bossen beheren en niets doen gaan ook niet samen. Met niets doen komt ook de biodiversiteit onder druk te staan.

Om ruimte te bieden aan warmteminnende soorten zijn open stukjes landschap nodig en kun je niet alleen maar bos laten opgroeien.

De heer Rense merkt op dat bij het stuk over de bomenpetitie een kort stukje van GNR stond, hij vroeg zich af waarom dat zo kort was.

Mevrouw Kersbergen licht toe dat er een uitspraak onder is gezet die ooit in een ander kader is gegeven. Quote is onterecht onder dit stukje terechtgekomen.

De heer Rense en mevrouw Clement geven het advies om de site van GNR te gebruiken om in zo'n geval snel reactie te geven/openbaar te maken.

Mevrouw Kos neemt de adviezen en tips ter harte.

- Biocomposiet palen Wandelnetwerk

Er is bij de regio met redenen omkleed gemeld dat deze soort palen en de plaatsing niet werkt. GNR heeft gevraagd om eikenhoutenpalen en de regio is daarmee akkoord gegaan. Pilot is gestopt. GNR gaat de biocomposiet palen verwijderen.

De regio gaat in overleg met deskundigen en de beheerders van terreinen een maatwerkgericht plan en overeenkomst opstellen over de aan te brengen bewegwijzering.

4. Schriftelijke mededelingen

Ontwikkeling beheervisie

Tussen januari en juni 2020 wordt de beheervisie voor de natuurgebieden van het Goois Natuurreservaat opgesteld. Het bestuur van Stichting Goois Natuurreservaat zal deze vaststellen. Dit gebeurt na consultatie van betrokkenen, belanghebbenden en burgers in interactieve bijeenkomsten. De beheervisie heeft een lange doorkijk (circa 25 jaar) en geeft een beeld van natuur, landschap, cultuurhistorische waarden en recreatief gebruik inclusief de benodigde beheerinspanningen om de waarden verder te ontwikkelen of te behouden. De eerste bijeenkomst heeft plaatsgevonden op 7 januari met de leden van de Klankbordgroep Gebruikers Goois Natuurreservaat.

Na de consultatieronde wordt de concept-beheervisie aangepast en is er voor iedereen gelegenheid hierop te reageren. De reacties worden betrokken bij de besluitvorming in het bestuur.

Aanvullende opmerkingen tijdens het overleg:

De heer Loggen vraagt of het nog mogelijk is aanvullingen op de beheervisie aan te leveren.

Dit is inderdaad mogelijk, graag binnen twee weken via secretariaat GNR.

Mevrouw Van Unen: mag ik ook details aanleveren?

De heer Kampen meldt dat input op de beheervisie, maar ook gedetailleerde input welkom is.

GNR kijkt of de input in de beheervisie (globaal) of in de beheerplannen (details) wordt opgenomen. De beheervisie geeft de grote richting aan en het moet herkenbaar zijn hoe dit tot uitwerking komt in de beheerplannen. Op de beheerplannen is geen inspraak mogelijk, deze gaan wel goed gecommuniceerd worden en besproken. De beheerplannen zijn een tool (gereedschap) dat iedereen die in het beheer zit in de gebieden kan gaan gebruiken. Het kan over biodiversiteit en nestgelegenheid gaan, of in terreinbeheer worden uitgewerkt.

De opdrachten waar de vrijwilligers mee in het veld worden gestuurd worden dan duidelijker en herkenbaarder.

Over de visie komt ook nog een bijeenkomst met de vrijwilligers. De heer Sikking vraagt aandacht ervoor dat daarna nog voldoende reactietijd wordt gegeven.

De heer Rense merkt op dat hij de beheervisie als erg summier heeft ervaren. Mevrouw Kersbergen licht daarop toe dat er een knip is gelegd tussen beheervisie op lange termijn en de kaders die zo ontstaan voor de beheerplannen.

Mevrouw Kos laat weten open te staan voor input van ideeën, maar laat weten dat het in de dagelijkse sturing op het werk niet mogelijk is om in alle detail alles samen te delen en invloed op uit te oefenen.

De heer Kampen meldt dat de praktijk zover gaat dat GNR per bosvak bepaald wat er gaat gebeuren en daarbij wordt de visie uiteraard in gedachten gehouden..

De heer Rense vraagt of de plannen ook inzichtelijk zijn. De heer Kampen zegt dat specifieke doelen en plannen in de jaaractiviteiten binnen dat kader vallen. Bijvoorbeeld als er informatie komt dat er in een bos meer aandacht nodig is voor een bepaalde vogelsoort, dan

wordt dat meegenomen. Ook wordt er bijvoorbeeld naar gekeken dat als na drie jaar een bos zich een bepaalde richting op ontwikkelt, hoe daar in de volgende periode mee om wordt gegaan. De plannen gaan daarom ook steeds over een kortere periode (2 x 6 jaar) zodat er bijstelling mogelijk is.

In de consultatieronde is de klankbordgroep de eerste consultatie, maar ook vanuit GNR intern komt de komende tijd nog input. En ook nog vanuit andere bijeenkomsten.

De tweede conceptvisie die in de loop van dit jaar verschijnt zal tonen dat opmerkingen tot aanpassing hebben geleid.

Informatieavond Natuurbrug Westerheide/ N525

De provincie Noord-Holland heeft het voornemen een natuurbrug te bouwen binnen het grondgebied van de gemeente Laren over de provinciale Hilversumseweg N525 gelegen tussen de Zuiderheide en de Westerheide. De Natuurverbinding N525 is de laatste schakel in een netwerk van zes natuurverbindingen. Op woensdag 12 februari (van 19.00 – 21.00 uur Scholencombinatie Laar en Berg, Langsakker 4, Laren) organiseert de provincie Noord-Holland een informatieavond. Tijdens deze avond worden bewoners geïnformeerd over het project, de aanpak die wordt toegepast, en de wijze waarop bewoners in dit project inspraak hebben. Ook is er alle ruimte om vragen te stellen. Deze avond zijn gedeputeerde Esther Rommel (provincie Noord-Holland), wethouder Ton Stam (gemeente Laren) en directeur-rentmeester Karin Kos (Goois Natuurreservaat) aanwezig. Zie de link naar onze website: <https://gnr.nl/blijf-op-de-hoogte/nieuws/informatieavondnatuurbrug-over-de-provinciale-weg-n525/>

Aanvullende opmerkingen tijdens het overleg:

Deze natuurbrug wordt niet toegankelijk voor wandelaars, fietsers of ruiters. Het wordt een ecoduct. Het is het sluitstuk van de natuurverbindingen binnen het beheergebied van GNR, directeur-rentmeester mevrouw Kos kijkt ernaar uit dat dit tot stand komt.

Mevrouw Van Unen meldt dat er vanuit de ruiters/menners vertegenwoordigers naar de informatieavond gaan. Zij is ook benieuwd waar het ecoduct precies komt. Op de kaart in de vergaderzaal wordt dit globaal aangewezen, het is aan te raden de ontwikkelingen te volgen via de informatie die de provincie geeft.

Regionale bijeenkomsten energietransitie

In het nationale klimaatakkoord is overeengekomen dat er een transitie in energieopwekking moet worden ingezet. Hiervoor is er door de provincies een omvangrijk proces ingezet onder de naam RES (regionale energie transitie). Het gaat hierbij een discussie waar en hoeveel zonneparken en windmolens in de regio's kunnen worden gerealiseerd. Stichting Goois Natuurreservaat is als terrein beherende organisatie betrokken bij het traject ten aanzien van de RES in Noord-Holland, met name in de RES-regio Noord-Holland Zuid. Het maatschappelijke belang van de transitie wordt door stichting Goois Natuurreservaat onderkend. Vanuit een positieve kijk op deze ontwikkeling en vanuit onze statutaire bril leveren we onze inbreng. In hoofdlijnen komt onze inzet op het volgende neer. Wij vinden het essentieel dat eerst en vooral de mogelijkheden voor zonnepanelen op daken van woningen, bedrijven en bij infrastructuur worden benut. In en nabij natuurgebieden alsmede in en nabij waardevolle landschappen is het vanuit ons gezichtspunt gezien meestal ongewenst om zonneparken en of windmolens te realiseren. Het behouden van landschappelijke kwaliteit is een belangrijke invalshoek. Bij het plaatsen van windmolens en zonneparken is het essentieel dat het beschermen van het illusielandschap in acht wordt genomen zodat de unieke ruimtelijke beleving niet verstoord wordt. Voor windmolens geldt daarnaast dat voorkomen

moet worden dat er negatieve effecten optreden voor (trek)vogels en insecten. Bij de aanleg van zonneparken is het belangrijk dat een zorgvuldige landschappelijke inpassing plaatsvindt. Realisatie van zonneparken op landbouwgrond wordt interessant als dat leidt tot een verhoging van natuurwaarden.

Aanvullende opmerkingen tijdens het overleg:

Het plaatsen van zonneparken en windmolens is moeilijk voor te stellen in het Gooi. Dit zal alleen kunnen gaan om het benutten van vrij eentonig grasland.

Stichting Goois Natuurreservaat zal zelf ook bijdragen aan de energietransitie door gebruik van groene stroom, beperking van energiegebruik, toepassing van Led-verlichting en dergelijke. Daarnaast werken we aan vergroening van onze bedrijfsvoering en gaan we de kansen benutten hernieuwbare energie op te wekken.

Groot Goois Toekomstdebat

De stichting Tussen Vecht en Eem, organisatie voor regionale geschiedenis voor het Gooi en aangrenzende gebieden, organiseert op 21 februari a.s. een Groot Goois Toekomstdebat in het kader van haar 50-jarig bestaan. De vraagstelling hierbij is 'Hoe geven wij het unieke cultuurlandschap door aan toekomstige generaties? Ruimtelijke vergezichten op Landschap en Erfgoed van 't Gooi tussen Vecht en Eem.' Stichting Goois Natuurreservaat in de persoon van directeur-rentmeester Karin Kos, neemt deel aan de paneldiscussie.

Aanmelden kan via de website: www.tussenvechteneem.nl/aanmeldingsformulier-grootgoois-toekomstdebat/.

Aanvullende opmerkingen tijdens het overleg:

Mevrouw Kos deelt mede dat GNR voornemens is bij het Toekomstdebat een fors statement te maken.

HOV

In de laatste maanden van 2019 is in opdracht van Provincie Noord-Holland het werkterrein van de busbaan, de natuurbrug Anna's Hoeve en de te verleggen Weg over Anna's Hoeve kaalgekapt en in de bouwhekken gezet. Om het werk in goede banen te leiden en omdat de verwachting was dat de bomenkap tot commotie en vragen zou leiden, is er elke dag een boswachter ter plaatse geweest.

De aanleg van de natuurbrug start in april 2020. In de zomer van 2020 is de ruwbouw klaar en kan er grondtransport plaatsvinden ten behoeve van aanleg van grondwallen langs de infrastructuur. Daarna zal in het voorjaar van 2022 de natuurbrug klaar zijn. De natuurbrug Anna's Hoeve wordt opengesteld voor dieren wanneer de Weg over Anna's Hoeve is verlegd.

Aanvullende opmerkingen tijdens het overleg:

Mevrouw Kos vult aan dat er recente persberichten zijn dat er een onderzoek gaande is om in Anna's Hoeve mogelijk zwemwater te maken. Zij laat weten dat GNR daarbij veel vragen heeft over schade aan natuur, hoe toezicht te regelen en recreatiedruk op de omgeving, wie gaat opruimen, enzovoort. Er is over dit onderwerp nog niet het laatste woord gezegd.

Mevrouw Van Unen laat weten na het vorige overleg bij Anna's Hoeve te zijn gaan kijken en heeft gezien dat er een andere indeling is gemaakt om de stromen typen weggebruikers van elkaar te scheiden met een goede sturing met verkeerslichten en wat verder nodig is.

Sluiting overweg Lambert Veenspad en plannen fietstunnel Maartensdijkseweg

In het najaar van 2019 is de onbeveiligde spookruising Lambert Veenspad door Prorail gesloten in verband met de veiligheid. In overleg met Prorail zijn daarvoor aansluitende wandelpaden omgeleid.

Gelijktijdig met de sluiting van deze overweg hebben gemeente Hilversum en Prorail een intentieovereenkomst getekend voor de realisatie van een fietstunnel op de locatie waar nu de onbewaakte spookruising met de Maartensdijkseweg ligt. Goois Natuurreservaat wil meewerken aan de realisatie van deze fietstunnel omdat hierdoor een veilige oversteekmogelijkheid ontstaat voor wandelaars, fietsers en ruiters aansluitend op plan Huydecopersweg (al zullen ruiters waarschijnlijk moeten afstappen in verband met de beperkte hoogte van de tunnel). Vee, wilde dieren en beheervoertuigen zullen de fietstunnel waarschijnlijk ook kunnen gebruiken.

Samenwerking bestrijding Japanse duizendknoop Anna's Hoeve

In het deel van Anna's Hoeve dat aan de oostzijde van de A27 ligt, wordt sinds januari 2020 Japanse duizendknoop (JDK) bestreden. Onder leiding van een JDK-specialist zal 5 jaar lang worden bestreden, met een garantietermijn van 5 jaar. Omdat deze groeiplaats ligt op de eigendomsgrens van drie grondeigenaren (Rijkswaterstaat, Provincie Noord-Holland en Goois Natuurreservaat) en deels binnen het werkterrein van het HOV project, is voor een gecoördineerde aanpak gekozen. Omdat het een grote groeiplaats betreft met (zeldzame) mannelijke planten die risico geven op bevruchting van (heel algemene) vrouwelijke planten was er extra urgentie om de bestrijding snel en effectief ter hand te nemen. De betrokken partijen dragen allen bij aan de bestrijding.

De voorzitter bedankt iedereen voor zowel de schriftelijke- als de mondelinge informatie en toelichting en sluit hiermee dit agendapunt.

5. Stand van zaken projecten (schriftelijke mededelingen)

Er zijn enkele actualiteiten die van invloed zijn op (de uitvoering van) onze projecten.

Landelijke aandacht rondom bomenkap

Er is vorig jaar veel media-aandacht geweest over bomenkap. Van allerlei kanten kwam kritiek op het kappen van bomen. Daarmee staan bomen- en boskap flink in de publieke belangstelling. Deze belangstelling komt mede door het pleidooi over de opslag van kooldioxide door bomen en daarmee samenhangende vraag om meer bomen aan te planten.

Biodiversiteit

Biodiversiteit is de enorme variatie in het leven, van de flora en fauna. In Nederland liep de natuurkwaliteit in de vorige eeuw veel sneller terug dan het Europese gemiddelde. Steeds meer plant- en diersoorten belandden op de Rode Lijst van bedreigde soorten. Inrichting- en beheerengrepen uit een oogpunt van het beschermen en versterken van de biodiversiteit staan in de publieke discussie op gespannen voet met bomenkap.

PFAS

De afkorting PFAS staat voor poly- en perfluoralkylstoffen. Dit zijn door de mens gemaakte stoffen die van nature niet in het milieu voorkomen. PFAS heeft specifieke eigenschappen, zoals bijvoorbeeld brandwerendheid en vuil- en waterafstotendheid. PFAS heeft belangrijk

negatieve milieueigenschappen, namelijk dat ze persistent, mobiel en nauwelijks biologisch afbreekbaar zijn. Van sommige PFAS is al aangetoond dat ze toxisch zijn. PFAS komen naar verwachting in heel Nederland voor als diffuse (verschillende bronnen) verontreiniging in de land- en waterbodem. Dit is het gevolg van lozingen, door grootschalig grondverzet en hergebruik van grond, als bagger en bouwstoffen enz. Iedereen die grond wil verplaatsen dient PFAS onderzoek te doen waarop normering van toepassing is. Bij hoge gehalten is verplaatsing niet toegestaan. De uitvoering van werkzaamheden kan hierdoor stagneren of vastlopen.

Project Zuidelijk Raabos

Het zuidelijk Raabos is bijna opnieuw ingericht. De plantwerkzaamheden (bomen) en het wandelpad zijn de laatste werkzaamheden binnen het project.

Project Uitkijkpunt Tafelberg

De uitvoering van Uitkijkpunt de Tafelberg is afgerond, binnenkort volgt de opening en zal de Tafelberg weer toegankelijk zijn voor het publiek.

Project Heidebloem (Zuiderheide)

Het project Heidebloem heeft betrekking op het dunnen van bos, zodat de heide weer kans krijgt en niet dicht groeit met bos. Hiermee wordt de biodiversiteit beschermd en versterkt.

Project Sanering volkstuinten Laapersveld

Het project is opgestart, er is met huurders contact over de beëindiging van de huurovereenkomst. De volkstuinten zullen dit najaar worden gesaneerd. Daarna kan het gebied heringericht worden als natuurgebied.

Project Vernieuwen en opheffen parkeer- en dagrecreatieterrein

De visie op de ontwikkeling van de parkeer- en dagrecreatieterreinen is afgerond waardoor in 2020, op basis van de visie, een prioritering aangebracht kan worden in de aanpak van parkeer- en dagrecreatieterreinen. De prioritering wordt vertaald naar een plan van aanpak voor meerdere jaren. In 2020 worden de eerste parkeer- en dagrecreatieterreinen aangepakt.

Project Onderzoek waarden NLRC

Het onderzoek naar natuur-, landschaps-, recreatie- en cultuurhistorische waarden is afgerond. De rapportage is opgeleverd en de gegevens vormen een basis voor het nieuwe beheerplan waaraan in 2019 wordt gewerkt. In 2020 wordt er van het onderzoek een publieksvriendelijke versie gemaakt.

Mevrouw Kos krijgt het woord van voorzitter en vult nog wat zaken aan.:

Project Uitkijkpunt Tafelberg

De Tafelberg wordt op 14 februari officieel geopend, en is nu al toegankelijk.

Project Vernieuwen en opheffen parkeer- en dagrecreatieterreinen

Hierin zijn inmiddels keuzes gemaakt. Mevrouw Van Unen vraagt in deze fase nogmaals aandacht voor het parkeren van een paardentrailer en voldoende ruimte voor mensen met een rolstoel. Door bepaalde plaatsing van bielzen kom je in de praktijk klem te zitten.

Mevrouw Kos zegt toe dit met de heer Hulzink na te gaan kijken.

De heer Kampen weet dat een aantal plekken ingericht zijn in de eenvoudige variant, waar parkeervakken summier zijn aangegeven. Bij parkeerplaatsen die aansluiten op een ruiterroute is er een andere inrichting. Mevrouw Van Unen meldt dat voor een combi met paardentrailer rekening moet worden gehouden met 3 meter hoogte en 10 meter lengte.

De heer Sikking vraagt of er in de presentatie die de klankbordgroep destijds heeft gehad veel is gewijzigd. En of inzage verkregen kan worden in de uiteindelijke plannen of dat er bijgepraat kan worden per locatie wat de bedoeling is.

De heer Kampen meldt dat GNR met de regiobeheerders alle parkeerplaatsen zijn langsgegaan. Daarbij is per plek besloten om het gegeven advies integraal over te nemen of niet toe te passen. Nu is het voorstel naar het MT met adviezen. Dit komt volgende keer als agendapunt bij het klankbordgroepoverleg.

De heer Bakker is benieuwd wat er met de eerdere opmerkingen van de klankbordgroep is gedaan.

De heer Sikking voegt daaraan toe dat sommige terreinen erg druk zijn en vraagt zich af of met het parkeerbeleid hier ook wat aan gedaan kan worden.

De heer Kampen zegt dat er zeker overwegingen daarover gemaakt zijn en met inrichting zijn meegenomen.

De voorzitter bedankt de medewerkers van GNR voor het bijpraten op al deze punten. Er gebeurt veel.

6. Stand van zaken ontwikkelingen in/rond de terreinen van GNR, inclusief beheer

De heer Dekker wil graag een vraag stellen en krijgt daartoe het woord van de voorzitter.

De heer Dekker is bij een presentatie geweest over bouwplannen op het voormalig militaire terrein Crailo. Hier zouden 500 woningen worden gebouwd en naar nu blijkt worden dat er mogelijk 590. Dus 90 extra woningen. De heer Dekker heeft vernomen dat met dit doel drie flats hoger worden gemaakt. Volgens de planning zijn deze al 18 meter hoog, en zullen dan dus nog hoger worden. De heer Dekker uit zijn zorg dat deze gebouwen straks vanaf de hei te zien zullen zijn. Op papier lijkt dit echt te hoog. Om niet boven de begroeiing uit zichtbaar te zijn, zouden de gebouwen niet hoger moeten zijn dan 15 meter. Wat is het standpunt van GNR op dit gebied.

Mevrouw Kos zegt dat GNR betrokken is bij de plannen en in gesprek met de projectontwikkelaar. Er wordt goed geluisterd naar GNR als natuurwaarden worden aangewezen. Het gesprek gaat ook over het onderwerp om het illusielandschap heel hoog te zetten op de wensenlijst. Er is echter vraag vanuit de gemeenten om grotere aantallen sociale huurwoningen neer te zetten, dat geeft dan druk om flatgebouwen hoger op te trekken.

De heer Jonkers merkt op dat ook zeer goed gekeken moet worden naar lichtuitstraling van hoogte, en de invloed daarvan op flora en fauna en natuurbrug. De heer Sikking sluit zich bij deze opmerking aan.

De heer Kampen wil omtrent de stand van zaken van ontwikkelingen wat meer vertellen over de grotere lijnen. Hierbij wil hij het onderwerp Bosbeheer aan de orde stellen. Zoals bosvorming met als doel het bevorderen van biodiversiteit om ruimte te geven aan warmte minnende soorten. In oude productiebossen kunnen daarin nog veel stappen gemaakt worden. Er zijn stukken waar qua biodiversiteit niet zoveel inzit, maar ook niet qua CO2 opslag omdat de stammen te dun blijven omdat de bomen te dicht op elkaar staan. Dit blijven dan magere bomen die geen biomassa maken.

Als je dit omvormt zodat er meer onderbegroeiing komt, en dikkere bomen kunnen groeien, geeft dit een hogere biodiversiteit en is ook robuuster in de toekomst.

De bedoeling is bos in de loop van de jaren, want dit heeft tijd nodig, duurzamer te ontwikkelen met oog op de toekomst. Over 5 à 6 jaar zal dit meer zichtbaar worden buiten.

Voor wat betreft akkers en graslanden wordt gekeken naar pacht en eigen beheer. En in de plannen diverse aspecten mee te nemen, zoals bij beplanting bijvoorbeeld te kiezen voor boekweit en oude gewassen. Dat is landschappelijk aantrekkelijk en zonder gif te gebruiken.

Er wordt ook een bredere discussie gevoerd, met als vraagpunt hoe je natuur meer de bebouwing in kunt brengen. Denk daarbij aan projecten als “Tiny Forest” en “steenbreek”. Mevrouw Clement meldt dat er een aantal initiatieven lopen waarvoor mensen/ambassadeurs in opleiding zijn.

De heer Kampen merkt op dat om aansluitingen te maken het echter wel nodig is om eentonige bossen om te vormen, bijvoorbeeld door lieren of uitdunnen, aanplanten etc. Op sommige plekken zijn al eiken en dennen met ondergroei goed gevestigd. Deze plekken kunnen als aangewezen gebied fungeren en als voorbeeld dienen om te laten zien waar men naartoe wil werken.

De heer De Boer noemt in dit verband de inventarisaties van de vogelwerkgroep, die altijd eindigen met aanbevelingen. Het zou goed zijn om deze nog eens door te lezen. Mevrouw Kos bevestigt dat de adviezen van vogelwerkgroep en roofvogelwerkgroep erbij worden gehouden.

De heer Kampen stelt dat er afwegingen gemaakt worden per lokale situatie. Zoals of er een uitheemse soort is die ongewenst is of zit er misschien juist een roofvogelnest in een uitheemse boom waardoor deze moet blijven omdat hij op die manier waardevol is. De heer Kampen wil graag op termijn van enkele jaren educatie opzetten over bos en bosbeheer.

De heer Loggen vraagt hoe GNR denkt over financiering en over de kringloop van het bos. De heer Kampen zegt dat na een besluit in het kader van beheer, er per houtsoort afwegingen gemaakt moeten worden wat je ermee gaat doen. Elke soort hout heeft een eigen karakter, wat tot verschillende opties en mogelijkheden leidt.

Dood hout kun je eventueel laten staan, lieren of schillen zijn opties. Komt er bij het beheer mooi hout vrij, dan kun je dat beoordelen op gebruik om planken of paaltjes te maken zodat koolstof langer opgeslagen blijft. Ook wordt gekeken naar de bodemsamenstelling, of deze gunstig is of gunstig beïnvloedt kan worden door hout te laten liggen of juist weg te nemen.

De heer Dekker voegt het punt toe dat het goed zou zijn bepaalde bosjes af te rasteren wegens begrazingsdruk in de winter. Waar de koeien in de winter komen wordt het heel erg kaal. Zomers weer openstellen kan prima, want dan wordt vogelkers weggevreten.

De heer Bakker zegt dat dit idee zeer goed past in de visie die momenteel ontwikkeld wordt. De bedoeling is meer variëteit aan te brengen.

De voorzitter stelt voor om hier eens een agendapunt van te maken als er meer ontwikkelingen zijn.

7. Mededelingen uit de organisaties en rondvraag

De voorzitter gaat de kring rond voor mededelingen en rondvraag.

Mevrouw Clement (IVN Gooi en Omstreken)

Klopt het dat Crailo/Mediapark verkocht is met een eis voor een weg, zoals zij ergens gehoord heeft. Mevrouw Kos laat weten dit issue niet te kennen, zij gaat navraag doen.

Mevrouw Van Unen (Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie)

Er heeft een gebruikersonderzoek plaatsgevonden op de Utrechtse Heuvelrug onder ruiters en menbers. Hierbij is o.a. onderzocht hoeveel ruiters wanneer zich verplaatsen op de Heuvelrug, ook het Gooi. Dat waren er verrassend veel, tot ca 10.000 mensen die jaarlijks op deze manier

recreëren in deze omgeving. Er is een info sheet vrijgegeven, de 10^e februari komt het volledige verslag. Naar aanleiding hiervan vraagt mevrouw Van Unen wanneer de recreatiemonitoring bij GNR plaatsvindt en adviseert om meer overleg te houden met omliggende organisaties. Ruiters maken immers gebruik van de hele heuvelrug.

Mevrouw Kos laat weten dat recreatiemonitoring in de toekomst gaat gebeuren. Er is gestart met de HUSSEN (hondenuitlaatservices), over de komende maanden verder nog geen nieuw onderzoek, maar het wordt daarna verder opgepakt.

Ook gaat meer aandacht besteed worden aan loslopende honden op gebieden waar dat niet mag. Evenals dat aandacht uit zal gaan aan mountainbiken.

Mevrouw Kersbergen vult aan dat gebleken is dat Natuurmonumenten maximaal drie honden per eigenaar toestaat in de terreinen. En dat de gemeente Amsterdam 1250 euro in rekening brengt aan een HUS voor een vergunning. Elders wordt voor een vergunningaanvraag 750 euro in rekening gebracht, terwijl er geen vergunningen meer te vergeven zijn. Het is nu duidelijk voor GNR dat hierdoor de druk op GNR terrein toeneemt omdat hier nog geen vergunning nodig is. Het verstrekken van een vergunning heeft echter wel een kostenkant, omdat ook blijkt dat andere terreineigenaren problemen ervaren met handhaven. Op handhaving dient dan goed ingezet te worden, wat een kostenpost is.

De heer Loggen (Werkgroep Landschapsbeheer Nardinclant)
Zaterdag 8 februari gaat Nardinclant wilgen knotten bij het Eemmeer.

De heer Jonkers (Vereniging van Vrienden van het Gooi)

De vele honden in de terreinen brengen verrijking teweeg van de bodem helaas.

Mevrouw Kersbergen zegt dat wat betreft de HUSSEN alle opties nog open staan, van een totaal verbod op HUSSEN tot vergunningstellen. Of het ontwikkelen van een strategie van een uitlaatplek binnen een omheind terrein, tegen betaling.

Mevrouw van Unen wijst in dit kader op de situatie bij Landgoed Pijnenburg, daar zijn omheinde percelen, met een grote parkeerplaats gereserveerd voor honden-uitlaatservices.

De heer Jonkers vraagt of GNR voldoende betrokken is/wordt bij de kustvisie. Mevrouw Kersbergen antwoordt dat GNR hierbij uitgenodigd is.

8. Excursiedoel dinsdag 16 juni

Er zijn twee verschillende locaties op het oog voor de excursie: Huydecopersweg en omgeving of een fietsexcursie langs de Engen. Afhankelijk van de actualiteit zal in overleg tussen de voorzitter en GNR een keuze worden gemaakt enkele weken voor het volgende overleg.

9. Sluiting

Hierna dankt de voorzitter allen voor de goede bijdragen en input op verschillende onderwerpen en sluit om 21.30 uur het overleg.